

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Atentát na zastupujícího říšského protektora

Reinharda Heydricha

Tereza Netrhová

Plzeň 2018

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor České dějiny

Bakalářská práce

Atentát na zastupujícího říšského protektora

Reinharda Heydricha

Tereza Netrhová

Vedoucí práce:

Mgr. Eva Fischerová, Ph.D.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, květen 2018

.....

Děkuji tímto paní Mgr. Evě Fischerové, Ph.D. za vedení práce, cenné rady a připomínky, které mi během psaní poskytovala.

1	Úvod	6
2	Osobnost Reinharda Heydricha.....	8
3	Heydrichův příchod do Prahy.....	10
3.1	První stanné právo	11
3.2	Národnostní politika	12
3.3	Heydrichova politika cukru a biče.....	13
3.4	Administrativní reforma	14
3.5	Proces s gen. A. Eliášem	15
3.6	Konečné řešení židovské otázky v protektorátu.....	17
4	Atentát na Reinharda Heydricha	18
4.1	Přípravy atentátu.....	19
4.2	Plánování atentátu v Anglii	21
4.3	Pražské přípravy	24
4.4	Osudný den 27. května 1942	28
5	Následky atentátu a druhé stanné právo	30
5.1	Smrt „Boha smrti“	31
5.2	Lidice	31
5.3	Dopadení atentátníků.....	32
5.4	Ležáky	33
5.5	Popravy	34
6	Závěr.....	35
7	Seznam literatury.....	37
8	Resumé	39

1 Úvod

Jako téma své bakalářské práce jsem si zvolila období 2. světové války v Československu. Konkrétně se budu věnovat atentátu na zastupujícího říšského protektora SS-Obergruppenführera Reinharda Heydricha. Doba, kdy Heydrich řídil Protektorát Čechy a Moravu, atentát na něj spáchaný a události jež po něm následovaly se řadí k nejtragičtějším kapitolám novodobých českých dějin. Reinhard Heydrich se pro Čechy stal symbolem německé okupační moci. Bylo napsáno mnoho historických prací pojednávající téměř o všech aspektech jeho relativně krátkého života. Někteří z autorů těchto prací dali Heydrichovy přídomky, které vystihovaly nejen osobnost. Jaroslav Andrejs ho nazval „bohem smrti“ a Günther Deschner mu dal titul „architekt totální moci“.

Ve své práci se věnuji osobě Reinharda Heydricha, jeho kariéře jakožto zastupujícího říšského protektora, reformám, které uvedl v platnost ale i samotnému atentátu. Rovněž neopomenu přípravy atentátu v Anglii, plánování v protektorátu, následné vykonání a závěrem zmíním následky, mezi které patřilo vypálení dvou obcí (Lidice a Ležáky). Samotná práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol. První kapitola pojednává o osobě Reinharda Heydrich, jeho původu, studiích a kariéře v námořnictvu a později ve službách Schutzstaffeln (SS). Hlavními zdroji mi byly monografie *Reinhard Heydrich. Architekt totální moci* od Günthera Deschnera a práce *Za Heydrichem otazník* od Miroslava Honzika. V první kapitole jsem zároveň využila knihy *Heydrich. Konečné řešení židovské otázky* od Edouarda Hussona, *Smrt v Praze* od Hellmuta Haasise, *Heydrich – Sluha smrti* od Charlese Whitinga, *Můj život s Reinhardem* od Liny Heydrichové a *Smrt boha smrti* napsaná Jaroslavem Andrejsem. Druhá kapitola je zaměřena na nástup Heydricha do pozice zastupujícího říšského protektora.

Dále je v kapitole interpretován jeho postoj vůči protektorátu, proces s generálem Eliášem a státní reformy, které po svém zvolení uvedl v platnost. Při psaní druhé kapitoly mé bakalářské práce jsem užila knihu Detlafa Brandese *Češi pod německým protektorátem. Okupační politika, kolaborace a odboj 1939–1945* a práce Michala Buriana *Atentát: operace Anthropoid* publikované v Praze roku 2007. Dalšími zdroji byly publikace *Atentát na Heydricha* od Františka Emmerta, *Protektorát Čechy a Morava*, kterou napsal Pavel Maršálek a „*Konečné řešení. Genocida českých Židů v německé protektorátní politice*“ od Miroslava Kárného. Text třetí kapitoly pojednávající o plánování a uskutečnění samotného atentátu na říšského protektora vychází z třech hlavních zdrojů, jimiž jsou *Československý odboj na Západě (1939-1945)* od Eduarda Čejky, *Dal signál k atentátu na Heydricha* Petra Kubánka a již dříve zmíněný *Atentát: operace Anthropoid* od Michala Buriana. Poslední čtvrtá kapitola je věnována následkům atentátu, vyhlazením obcí Lidice a Ležáky a dopadení parašutistů. V této kapitole byly využity zejména následující zdroje: *Lidice. Zrození symbolu* Vojtěcha Kyncla, *Protektori* od Václava Junka a článek Jiřího Šolce *Operace Anthropoid. K nejasnostem kolem atentátu na Reinharda Heydricha* publikovaný v časopise *Historii a vojenství* roku 1992.

2 Osobnost Reinharda Heydricha

Reinhard Tristan Eugen Heydrich se narodil 7. března 1904 jako syn ředitele a zakladatele konzervatoře v Halle Bruna Heydricha a jeho ženy Elisabeth Anny Amalie Heydrichové. V době Reinhardových studií začaly po Halle kolovat zvěsti o údajném židovském původu jeho otce Bruna.¹ Reinhardova žena Lina se o těchto fámách vyjádřila ve své knize takto: „*Ta věc začala v roce 1926. Reinhardův bratr Heinz se dal tehdy imatrikulovat v Drážďanech a usiloval o přijetí do jedné studentské soubojové korporace. Jeho přihláška byla zamítnuta s odůvodněním, že je Žid.*“² K nepravdivosti těchto zvěstí se přiklání i Miroslav Honzík, ten ve své knize *Za Heydrichem otazník* uvádí, že Reinhard byl čistě německého původu a jediný podezřelý z židovského původu byl druhý manžel jeho babičky z otcovy strany. Později bylo doktorem Gerckem³ zjištěno, že Reinhard je čistě německého původu bez příměsku barevné nebo židovské krve. Jeho výchova byla zaměřena na úctu k císaři, státním orgánům a vlivem matky byla striktně katolická.⁴

Po ukončení gymnaziálních studií se Heydrich rozhodl, že se stane námořníkem, a proto roku 1922 nastoupil k námořnictvu. V roce 1924 se na palubě křižníku Berlin seznámil s korvetním kapitánem Wilhelmem Canarisem, který se později stal admirálem a velitelem vojenské kontrašpionáže Třetí říše.⁵ Reinhardova kariéra u námořnictva skončila roku 1931, kdy se nechtěl podrobit čestnému soudu kvůli údajnému nedodržení slibu manželství. S jistotou lze říci jen to, že neprojevil patřičnou pokoru vysoké honoraci. Po odchodu z námořnictva odmítal veškeré pracovní nabídky, jelikož ho mohla uspokojit pouze práce, při níž bylo vyžadováno nošení vojenské uniformy. Ještě téhož roku mu byla poskytnuta pracovní nabídka k vybudování zpravodajské služby nazvané SD.⁶

¹ DESCHNER, Günther, *Reinhard Heydrich. Architekt totální moci*, Praha 2002, s.15–16.

² HEYDRICH, Lina, *Můj život s Reinhardem*, Praha 2012, s. 42.

³ Archim Gercke – hlavní představitel německé rasové vědy.

⁴ HONZÍK, Miroslav, *Za Heydrichem otazník*, Praha 1989, s. 15–18.

⁵ HUSSON, Edouard, *Heydrich. Konečné řešení židovské otázky*, Ostrava 2009, s. 29–30.

⁶ HAASIS, Hellmut, *Smrt v Praze*, Praha 2015, s. 15–16.

Tato organizace, celým názvem *Sicherheitsdienst des Reichsführer der SS*, byla založena jako zpravodajská organizace ve službách NSDAP. Jejím prvotním cílem bylo dohlížet na členy nacistické strany, později však začala kontrolovat všechny oblasti života v Německu.⁷ Zadavatelem nabídky pro zřízení SD byl Heinrich Himmler, s nímž se Heydrich setkal v Mnichově. Himmler mu dal za úkol načrtnout schéma zpravodajské služby, což Heydrich splnil a byl přijat a přiřazen do hamburské větve Schutzstaffeln (SS).⁸ Během deseti let spolupráce mezi Himmlerem a Heydrichem se ukázalo, že bez Himmlera by Heydrich je těžko postoupil mezi nacistickou špičku, stejně tak Himmler se díky jeho pomoci mohl zcela věnovat představám o formě a charakteru SS. Spolupráce Heydricha a Himmlera trvala dalších osm let, až do chvíle, kdy začal Heydrich jako nově jmenovaný generál policie a zastupující říšský protektor budovat vlastní cestu k přízni Adolfa Hitlera.⁹

Roku 1933, tedy v době, kdy se Hitler pomalu dostával k moci, dokázalo duo Heydrich-Himmler využít Himmlerova postavení jako velitele bavorské policie. Bavorská vláda se stejně jako v roce 1923 tvrdohlavě odmítala smířit s předáním moci nacistům. Heydrich proto nejprve zajistil, aby byl odeslán telegram, kterým nařizoval dodržení poslušnosti a následně 9. března spolu s Röhmem, Himmlerem a dalšími provedli skutečný státní převrat v Bavorsku. Heydrich byl po převratu pověřen vedením bavorské politické policie. V lednu 1934 již velel Himmler polici téměř ve všech zemských vládách s výjimkou Pruska a jejich vedením pověřil Heydricha. V Prusku se situace změnila až v červnu, kdy Sicherheitsdienst odhalila přípravu atentátu na Hermanna Göringa, ten poté jmenoval Himmlera velitelem politické policie i v Prusku.¹⁰ Roku 1936 se Heydrich stal velitelem nově zřízené bezpečnostní policie Sicherheitspolizei (SiPo), kterou tvořily dvě složky, a to Gestapo a kriminální policie.¹¹

⁷ BURIAN, Michal, *Atentát: operace Anthropoid*, Praha 2007, s. 30.

⁸ WHITING, Charles, *Heydrich – Sluha smrti*, Brno 2002, s. 20–21.

⁹ ANDREJS, Jaroslav, *Smrt boha smrti*, Brno 2008, s. 20.

¹⁰ HUSSON, s. 29–30.

¹¹ ANDREJS, s. 20.

Od 27. září 1939 zastával pozici šéfa nově zřízeného hlavního úřadu říšské bezpečnosti Reichssicherheitshauptamt (RSHA) a byl odpovědný za teror proti odpůrcům nacismu v Německu a okupovaných zemích, rovněž byl roku 1939 pověřen konečným řešením židovské otázky a dne 20. ledna 1942 vedl zasedání konference ve Wannsee. Poslední funkce, kterou Reinhard Heydrich vykonával, byla pozice zastupujícího říšského protektora Protektorátu Čechy a Morava, které se ujal 28. září 1942¹²

3 Heydrichův příchod do Prahy

Po jmenování Reinharda Heydricha na místo zastupujícího říšského protektora na území Protektorátu Čechy a Morava započalo období první Heydrichiády.¹³ Heydrich tuto pozici převzal dne 28. září 1941 místo současného říšského protektora Konstantina von Neuratha. Toto jmenování z počátku budilo údiv, protože bylo očekáváno jmenování státního sekretáře Karla Hermana Franka.¹⁴ Veřejnosti bylo oznámeno, že Neurath byl odvolán ze svého postu z důvodu nemoci. Oficiálně byl odvolán z důvodu špatných výsledků s vypořádáním se se stále sílícím českým odbojem, častými stávkami a bojkoty. K oficiálnímu převzetí funkce došlo 28. září 1941 v 11. hod na Pražském hradě. Heydrich ve své nové funkci rozhodně neztrácel čas, což dokládá i jeho dálnopis zasláný o den dříve říšskému veliteli SS Himmlerovi: „V 15.10 hod. proběhlo plánované zatčení bývalého ministerského předsedy Eliáše. V 18 hod. proběhlo, v rovněž podle plánu, zatčení bývalého ministra Havelky. V 19 hod. český rozhlas ohlásil Vůdcovo oznámení o mém jmenování...“. Téhož dne byli také odsouzeni a popraveni dva vedoucí činitelé vojenské odbojové organizace Obrana národa, kteří připravovali ozbrojené povstání. Jednalo se o vrchního velitele Obrany národa armádního generála Josefa Bílého a velitele zemského velitelství pro Čechy divizního generála Huga Vojtu.¹⁵

¹² BURIAN s. 25.

¹³ AMORT, Čestmír, *Heydrichiáda*, Praha 1965, s. 7.

¹⁴ BRANDES, Detlef, *Češi pod německým protektorátem. Okupační politika, kolaborace a odboj 1939–1945*, Praha 1999, s. 247.

¹⁵ BURIAN, s. 25.

3.1 První stanné právo

První Heydrichova opatření měla za cíl především zastrašit český národ. Chtěl Čechům dokázat, jaké následky nese účast na odboji, proto den po svém příchodu 28. září vyhlásil Heydrich civilní výjimečný stav.

Stanné právo se vztahovalo nejen na jakékoliv jednání, které narušovalo nebo ohrožovalo veřejný pořádek a bezpečnost, hospodářský život nebo klid k práci, ale i na záměrnou a nedovolenou držbu střelných zbraní nebo trhavin či munice.¹⁶ Dalším opatřením výjimečného stavu bylo zahájení činnosti stanných soudů (*Standgerichte*), které i za nepatrná provinění poslaly na smrt stovky lidí.¹⁷ Stanné soudy mohly vynášet jen trojí rozsudek: osvobozující, předání provinilce gestapu nebo smrt. Rozsudek smrti se vynášel v téměř každém desátém případě. Od doby nástupu Heydricha do úřadu říšského protektora do zrušení výjimečného stavu bylo odsouzeno k smrti a popraveno 404 osob. Velká část popravených pocházela z měšťanských vlasteneckých kruhů, členů vyššího důstojnického sboru vzešlého z bývalého legionářského hnutí a z funkcionářů hnutí odporu.¹⁸ Další opatření, které Heydrich brzo po svém příjezdu do Prahy začal realizovat, byly jeho představy o „*konečném řešení židovské otázky*“.¹⁹

Své další plány ohledně fungování Protektorátu Čechy a Morava, vyjádřil Heydrich otevřeně v projevu, který pronesl dne 2. října 1941 v Černínském paláci k představitelům okupační správy. Naznačil zde, že jeho politika bude výsledkem třech určujících momentů: přípravy konečného řešení českého problému, potlačení hnutí odporu a zajištění hladkého chodu hospodářství. Na závěr se Heydrich jednoznačně postavil za zachování jednoty protektorátu, když prohlásil, že primárním cílem bylo ovládnutí a definitivní podmanění celého území protektorátu. Jednotlivé body uvedeného programu, který měl zůstat veřejnosti přísně utajen, zanedlouho začal Heydrich uskutečňovat.²⁰

¹⁶ BRANDES, s. 252–253.

¹⁷ MARŠÁLEK, Pavel, *Protektorát Čechy a Morava*, Praha 2002, s. 36.

¹⁸ DESCHNER, s. 213.

¹⁹ BURIAN, s. 26–27.

²⁰ MARŠÁLEK, Pavel, s. 36–37.

3.2 Národnostní politika

Další otázka, kterou hodlal Heydrich vyřešit, se týkala toho, jak naložit s českým obyvatelstvem v protektorátu. Jasným cílem byla germanizace „česko-moravského prostoru“ spojená s likvidací českého národa. Větší část národa měla být germanizována buď v protektorátu nebo mimo něj, část vysídlena a zbytek dle dobové terminologie vymýcen, odstraněn, podroben zvláštnímu zacházení nebo vyhlazen. Už ve svém písemném stanovisku k memorandu K. H. Franka o budoucím uspořádání protektorátu vydaným rok před svým zvolením Heydrich zdůrazňoval důležitost rasové národnostní „inventury“. Na jejím základě se mělo zjistit, jaké procento Čechů, bez ohledu na jejich smýšlení, připadá z rasového hlediska v úvahu poněmčit. K poněmčení dle Heydricha měli být určeni Češi dobré rasy a smýšlení. Češi rasově špatní, ale dobře smýšlející měli být pravděpodobně nasazeni v říši nebo jinde, a to za předpokladu, že nebudou mít potomky. Pro Čechy, rasou i smýšlením špatné, pro ty bylo podle Heydricha „na východě místa dost“.²¹

Součástí germanizace se měla stát také „převýchova“ české mládeže. Dne 4. února 1942 se Heydrich poprvé zmínil o vytvoření instituce tzv. Kuratoria pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě, která by tuto přeměnu umožnila a pomohla odcizit českou mládež českým učitelům, kteří je podle Heydricha „naočkovávali odbojovým duchem“. Výchova se měla týkat všech mladistvých od 10 do 18 let a její realizací měly být pověřeny některé české spolky. Vedení této organizace bylo svěřeno ministru školství Emanuelu Moravcovi. Heydrich také pokračoval v Neurathově politice odsunů českého obyvatelstva ze Sudet. Ještě před jeho příchodem do Čech bylo do září 1941 vysídleno 7000 dělníků z moravsko-ostravského okresu. Odsun Čechů ze Sudet byl zastaven až v únoru 1942.²²

²¹ KÁRNÁ, Margita, KÁRNÝ, Miroslav, MILOTOVÁ, Jaroslava a kol., *Protektorátní politika Reinharda Heydricha*, Praha 1991, s. 18–19.

²² BRANDES, s. 286–287.

3.3 Heydrichova politika cukru a biče

Heydrichova žena Lina Hedrichová vzpomíná, že Reinhardův přístup k protektorátu byl vždy vlídný a vstřícný: „*Slibil beztrčnost Čechům, kteří dostatečně splní svou dávkovou povinnost. Dále pracujícím v těžkých a nejtěžších provozech se stejně jako v Říši poskytovaly příplatky a podle říšského vzoru byly zavedeny šatenky*“.²³ Je však nutné zamyslet se nad tím, zda mělo jít o gesto dobré vůle, nebo spíš o odlehčení německého zbrojního průmyslu a přenesení části výroby na okupované území, jak ve své knize uvádí Edouard Husson.

Heydrichovým jmenováním do funkce zastupujícího říšského protektora si Třetí říše chtěla zajistit pracovní kázeň českých dělníků, kteří se významnou měrou podíleli na válečné výrobě. Pokud by se totiž válka začala prodlužovat, muselo by Německo posílit zbrojní výrobu. A protože Hitler chtěl německou společnost ušetřit nezbytných omezení, které by bylo nutné zavést v důsledku rostoucích nákladů na vedení války, zdálo se mu výhodné přenést hlavní tíhu průmyslové výroby na výkonný průmysl a kvalifikované dělníky okupovaného státu.²⁴

Při svolání konference do Černínského paláce dne 2. října 1941 představil Heydrich svůj program, přičemž jedním z jeho bodů bylo zavedení politiky „cukru a biče“. Prohlásil: „*Potřebuji v tomto prostoru klid, aby český dělník, zde nasadil pro německé úsilí plně svou pracovní sílu. K tomu patří i to, že se přirozeně musí dát českým dělníkům tolik žrádla, aby mohli splnit svou práci. Nemá žádný význam, když Čecha mlátím a se vši námahou a působením policie přivádím k tomu, aby pracoval, když on skutečně nedostává to, co potřebuje, aby měl fyzickou sílu vykonávat svou práci*“.²⁵ Podstatnou roli v Heydrichově sociální politice hrála Národní odborová ústředna zaměstnanecká (NOÚZ), která přesvědčovala dělníky, že každý vzdor je hazardem.²⁶

²³ HEYDRICH, s. 129.

²⁴ HUSSON, s. 231.

²⁵ ANDREJS, s. 67–68.

²⁶ BURIAN, s. 38.

Dělníci ve zbrojovkách přivítali nařízení, aby byly od 1. října 1941 zřízeny podnikové stravovny. Heydrich také přijímal delegáty NOÚZ, zvyšoval dělníkům potravinové přiděly, zlepšil jejich sociální pojištění, navýšil důchody a několik luxusních hotelů nechal předělat na podniková rekreační střediska. S pomocí NOÚZ, si tak Heydrich získal část českého dělnictva, zejména ze zbrojního průmyslu.²⁷

3.4 Administrativní reforma

Kromě sociální reformy provedl Heydrich také reformu správní, za jejíž cíl určil „*podvrácení protektorátní autonomie bez ohrožení její vnější slupky*“. Blíže bylo stanoveno, že autonomní správa bude co nejrozsáhlejším německým pronikáním dána plně do říšských služeb a sloučena s ní.²⁸ Při projednávání nového správního uspořádání Čech a Moravy byla personální oblasti věnována značná pozornost, přičemž jisté cíle byly sledovány na straně německé, jiné mezi českým úřednictvem. Ve vztahu k českému správnímu aparátu mělo být za pomoci reorganizace dosaženo rozsáhlé čistky za využití řady více či méně zjevných represivních prostředků. Dne 1. listopadu 1941 proběhla tzv. plánovací porada o otázkách české a německé správy v protektorátu. Ta se konala za Heydrichova osobního řízení a rozhodla, že „*s pomocí již zveřejněných výnosů proti svobodným zednářům, Židům atd. bude veškerá správa proseta, aby odstranily nejdůležitější nevhodné živly, jakož se i uvolnila místa, aby česká správa mohla být poznenáhlu proniknuta Němci.*“²⁹ Dalším nátlakovým prostředkem měly být jazykové zkoušky z němčiny, jež český aparát sabotoval. Od 24. dubna 1942 vstoupila v platnost nařízení, která se týkala toho, aby úředníkům, kteří nesložili předepsanou zkoušku z němčiny, byl až do jejího opakování zkrácen příjem o 10–20 %. Naopak těm, kteří u zkoušek prokázali dobré znalosti, měl být vyplacen mimořádný příspěvek 50 říšských marek.³⁰

²⁷ Tamtéž.

²⁸ MARŠÁLEK, s. 66–67.

²⁹ MILOTOVÁ, Jaroslava, *Personální aspekty tzv. Heydrichovy správní reformy*. In: *Paginae historiae*, 1993, č. 1, s. 199.

³⁰ Tamtéž.

Co se týče policejních složek, ty v rámci správní reorganizace neznamenaly snižování početního stavu, množství policejního personálu v následujících letech naopak vzrůstalo. Jestliže se reforma podstatněji nedotkla okupačních policejních složek, o to výrazněji zasáhla protektorátní četnictvo a policii. Bez strukturálních změn zůstala i německá soudní správa.³¹ Prvního prosince 1941 byl zrušen výjimečný stav v okresech Moravská Ostrava, Kladno, Hradec Králové, Olomouc a Zlín, zároveň však byla zpřísněna ustanovení o držení zbraní. Toto pozvolné oslabování teroru, dalo by se říci až „za dobré chování“, dosáhlo podle Heydricha očekávaného odstrašujícího účinku. Nálada českého obyvatelstva se však brzy opět pozvedla v důsledku odložení poprav generála Eliáše a že se nad protektorátem objevily britské letouny.³²

3.5 Proces s gen. A. Eliášem

Dne 28. října 1941 dostal šéf pražského gestapa Standartenführer SS Hans Geschke rozkaz zatknout předsedu protektorátní vlády Aloise Eliáše. Rozhlas o tomto zatčení informoval až následující den: „Z nařízení zastupujícího říšského prorektora SS-Obergruppenführera Heydricha byl ministerský předseda autonomní protektorátní vlády Ing. Eliáš zatčen pro velezradu a zemězradu a odevzdán lidovému soudu německé říše k vynesení rozsudku. Zastupující říšský protektor zbavil současně zatčeného jeho úřadu.“³³ Proces s Eliášem zapadal přesně do Heydrichovy politické koncepce zavražďování. O Eliášových kontaktech s českým odbojem nacisté věděli na základě výpovědí zatčených příslušníků národního odboje. Již koncem roku 1939 rozkrylo gestapo zpravodajskou organizaci šéfa tiskového odboru předsednictva vlády Zdeňka Schmoranze, který ve své výpovědi uvedl, že shromážděný materiál předával právě Eliášovi. V únoru 1940 se podařilo zadržet další informace o Eliášových kontaktech s odbojem, které byly předány do rukou Hitlerovi, ten poté rozhodl, že je vhodné Eliáše prozatím ponechat v úřadu.³⁴

³¹ MILOTOVÁ, s. 200–201.

³² BRANDES, s. 254.

³³ EMMERT, František, *Atentát na Heydricha*, Brno 2008, s. 14.

³⁴ BRANDES, s. 255.

Hlavní líčení s generálem Eliášem začalo 1. října v 10. hod. dopoledne v sídle státní policie v Praze. Jako žalobce vystoupil jménem říšského protektora Heydrichův přímý podřízený, vedoucí pražské státní policie dr. Geschke. Žaloba kladla Eliášovi za vinu, že i když věděl o ilegálních odbojových organizacích, německým orgánům to neohlásil.³⁵ Eliáš před soudem pronesl své prohlášení, které považoval Heydrich za svůj triumf, jelikož se v něm generál distancoval od odboje, varoval český národ a vyzýval ho k čestné spolupráci s německým národem. Až poválečný soud s K. H. Frankem prokázal, že Eliáš své prohlášení učinil pod brutální pohrůzkou Franka, která se týkala popravky 20 000 Čechů.³⁶ Na konci procesu byl Eliáš odsouzen k trestu smrti a následně zaslal své ženě zprávu, ve které naznačoval brzké provedení rozsudku. Trest smrti vyneseny německým lidovým soudem dovedl státního prezidenta Emila Háchu k tomu, aby požádal o Eliášovu milost. Dne 2. října 1941 se Hácha obrátil na Heydricha s prosbou, aby doporučil Hitlerovi milost udělit. Heydrich na tuto žádost opověděl dne 6. října se slovy, že se trest smrti prozatím odkládá a že s tímto rozhodnutím souhlasí rovněž Hitler. Důvodem zmíněného rozhodnutí byl fakt, že se nacisté domnívali, že dalšími Eliášovými výslechy přijdou na stopu odbojovému hnutí, to se jim však nepodařilo. Proto byl dne 19. června 1942 vyveden z cely a odvezen do Kobylic. Život ministerského předsedy protektorátní vlády, statečného legionáře, odbojového pracovníka a vlastence se definitivně uzavřel. Protektorátní tisk přinesl o den později 20. června stručnou zprávu o Eliášově popravě.³⁷

³⁵ DESCHNER, s. 219.

³⁶ ČVANČARA, Jaroslav, *Heydrich*, České Budějovice 2011, s. 59.

³⁷ ELIÁŠOVÁ, Jaroslava, PASÁK, Tomáš, *Heydrich do Prahy – Eliáš do vězení*, Český Těšín 2002, s. 227–230.

3.6 Konečné řešení židovské otázky v protektorátu

Konstantin von Neurath vydal ještě před příchodem Heydricha do protektorátu striktní nařízení zaměřená proti židovskému obyvatelstvu. Jedno z prvních nařízení vydané 12. května 1941 představovalo pro židovské obyvatelstvo protektorátu následující omezení: *„Nemohli být členy Národního souručenství, pracovat ve veřejné správě, v soudnictví, školství, ve vědeckých institucích, nesměli být advokáty, obhájci ve věcech trestních, lékaři, zvěrolékaři, lékárníky, umělci, redaktory apod. s výjimkou určitého počtu, který mohl učit v židovských školách, léčit výlučně židovské pacienty, zastupovat pouze židovské klienty.“*³⁸ Rovněž se prováděly soupisy židovského obyvatelstva a majetku a do židovských podniků byli dosazováni němečtí správci. Od července roku 1939, kdy vznikla Ústředna pro židovské vystěhovalectví, bylo ztíženo židovské vystěhovalectví. Mimo jiné docházelo i ke zvyšování vystěhovaleckých daní i poplatků spojených s vystavováním příslušných dokumentů.³⁹ Dle nařízení z poloviny září 1941 museli být všichni protektorátní Židé od věku šesti let označeni žlutou šesticípou hvězdou.⁴⁰

V represivních opatřeních proti Židům v protektorátu pokračoval po příchodu do Prahy i Reinhard Heydrich. Jeden z jeho prvních výnosů z 29. září 1941 se týkal opatření proti českým židům ve smíšených manželstvích, Čechům spřáteleným s Židy a uzavření synagog. Kromě jiného se v něm uvádělo: *„...Židovské synagogy a modlitebny neslouží již po delší dobu náboženským účelům, nýbrž se staly středisky pro všechny židovské subversivní živly a ohnisky ilegální šeptané propagandy. Z tohoto důvodu jsem nařídil, aby všechny židovské modlitebny a synagogy byly s okamžitou platností uzavřeny... Jisté české kruhy se k Židům chovají zejména v poslední době velmi přátelsky. Většinou jde o české živly, které chtějí prokázat i jinak své protirišské smýšlení. Nařizuji státní policii, aby policejně zakročila proti Čechům, kteří na ulicích a ve veřejných místnostech*

³⁸ KÁRNÝ, Miroslav, „Konečné řešení.“ *Genocida českých Židů v německé protektorátní politice*, Praha 1991, s. 30.

³⁹ Tamtéž, s. 31–32.

⁴⁰ Tamtéž, s. 72.

zvlášť demonstrativně prokazují své přátelství k Židům (ochranná vazba)!“⁴¹ Toto opatření bylo vyvoláno podporou, které se ze strany obyvatelstva dostalo Židům po nařízení povinného nošení žluté Davidovi hvězdy.⁴²

Dne 10. října 1941 bylo na jedné z Heydrichových porad rozhodnuto o zřízení židovského ghetta v Terezíně. Byla nařízena deportace 88 000 Židů, kdy denně měly do Terezína směřovat dva vlaky po 1000 osobách. Každý deportovaný si s sebou mohl vzít pouze jedno zavazadlo o maximální váze 50 kilogramů a jídlo na 2 až 4 týdny.⁴³ Zpočátku byl Terezín pouze „sběrným místem“ protektorátních Židů před deportováním na Východ. První východní transport z Terezína proběhl 9. ledna 1942.⁴⁴ Od poloviny ledna 1942 bylo postupně z Terezína odvezeno do vyhlazovacích táborů na bývalém polském území a v Pobaltí 86 934 vězňů. Konce války se jich dožilo pouze 3097.⁴⁵

4 Atentát na Reinharda Heydricha

Rozhodnutí o atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha se zrodilo v Londýně v prostředí československého exilu. Domácí odboj se na jeho přípravě podílel až v závěrečné fázi, a to pouze nepřímo, když pomáhal vyslaným parašutistům. Celý projekt technicky zajišťovala britská organizace Special Operation Executive (SOE)⁴⁶, které dodalo materiál, vycvičilo atentátníky a dopravilo je na území protektorátu. Operace, jejímž cílem byl zcela jednoznačně čin zviditelňující československý zahraniční odboj. Představitelé nejvyšších říšských úřadů, kromě Hitlera, neznamenal pro Spojence strategické cíle, které by stály za odstranění, protože jak později ukázal atentát na Heydricha, byli velmi snadno nahraditelní. Připravovaný atentát od začátku sledoval pouze politické cíle ležící v rovině vztahů mezi československou exilovou vládou a vládami západních Spojenců. Snahou bylo dosáhnout plného mezinárodního uznání Československa v předmnichovských hranicích, k čemuž došlo v létě 1942, a tím se završilo

⁴¹ BURIAN, s. 27.

⁴² Tamtéž.

⁴³ ČELOVSKÝ, Boris (ed.), *So oder so. Řešení české otázky podle německých dokumentů 1933–1945*, Ostrava 1995, s. 310.

⁴⁴ KÁRNÝ, s. 32.

⁴⁵ BURIAN, s. 27.

⁴⁶ Oddělení zvláštních operací byla britská vládní instituce pro vedení nepravidelné války.

několikaleté vytrvalé úsilí prezidenta Beneše a jeho spolupracovníků o obnovu předválečné republiky.⁴⁷

4.1 Přípravy atentátu

Prezident Beneš i londýnská exilová vláda spoléhali na aktivní ilegální odbojové organizace v protektorátu. Byly s nimi udržovány kontakty pomocí radiostanic a zpočátku i prostřednictvím kurýrů. Exilová vláda tím získala cenné informace, které II. odbor ministerstva národní obrany (MNO) v čele s plukovníkem Moravcem předával britským partnerům. Navázaných kontaktů bylo využíváno také ke komunikaci s domácím odbojovým hnutím, které mělo postupovat v souladu s exilovou vládou. Toto spojení se přerušilo v létě roku 1941, kdy gestapo vyřadilo z provozu ilegální vysílačky v protektorátu, což přerušilo tok informací směřující do Londýna a zpět.⁴⁸ Gestapo dokázalo ukončit toto spojení za pomoci monitorovacích a zaměřovacích středisek (Funkmesstellen) a mobilních pátracích jednotek, které patřily pod přímou správu Hlavního úřadu říšské bezpečnosti Reichssicherheitshauptamt (RSHA). Centrála radiové zaměřovací služby sídlila v Berlíně. V protektorátu bylo zbudováno monitorovací středisko Funkmesstelle Süd-Ost Prag s centrálou Praze a jednou pobočkou v Brně. V pražské centrále bylo zaměstnáno čtyřicet radistek a dvacet pátračů vybavených technikou pro odposlech, registraci a vyhledávání ilegálních vysílaček.⁴⁹ Spojení mezi odbojovými organizacemi v protektorátu a Londýnem muselo být co nejdříve nahrazeno. Již 3. června 1941 zaslal generál Sergej Ingr zpravodajské skupině národa tuto zprávu: „*Nikdy předtím nebylo radiospojení pro nás tak důležité... jako právě dnes. Žádám vás proto naléhavě..., abyste věnovali všechno úsilí výhradně na opětovné navázání a udržení technického spojení. Každé podstoupené nebezpečí, každá oběť finanční a materiální, a v případě nutnosti i položení lidských životů, budou zdaleka vyváženy faktem, že tyto oběti byly vynuceny pro zdar celé akce. V tento zdar můžeme doufat jen tehdy, budeme-li si vzájemně rozuměti a budeme-li s to si vzájemně sdělovat, co děláme a co máme dělat.*“⁵⁰

⁴⁷ EMMERT, s. 37.

⁴⁸ ČEJKA, Eduard, *Československý odboj na Západě (1939-1945)*, Praha 1997, s. 265.

⁴⁹ BURIAN, s. 19.

⁵⁰ ČEJKA, s. 265.

Nutnost vyslat do protektorátu parašutisty umocňovala i značná aktivita Sovětů, kteří v součinnosti se zahraničním vedením Komunistické strany Československa (KSČ) vyslali do konce roku 1941 na Slovensko a Moravu okolo třiceti mužů.⁵¹ Jednalo se o tři výsadkové skupiny, první našla své působiště na Ostravsku a druhá se po výsadku v Polsku přesunula na Kroměřížsko, kde se k ní později přidala třetí skupina. Úkolem těchto parašutistů bylo provádění různých diverzí na Moravě.⁵² Dalším důvodem výsadku byl nárůst kritiky Spojenců, kteří požadovali efektivní snížení zbrojní výroby v protektorátu a větší bojovou aktivitu odbojových hnutí. Parašutisté měli rovněž za úkol provádět sabotáže v důležitých zbrojních továrnách, rafinériích, na železnicích a za pomoci radiomajáku Eureka zajistit řízení bombardování např. Škodových závodů v Plzni. Proto na počátku roku 1941 rozhodli vedoucí političtí a vojenští představitelé exilu v Londýně o vyslání telegrafisty s vysílačkou. Kromě toho londýnské ministerstvo národní obrany začalo s formováním zvláštních paraskupin pro speciální úkoly. Tyto přípravy řídil II. odbor MNO, který spolupracoval s britskou SOE.⁵³

Moravcův zástupce major Emil Strankmüller vyhledával již od dubna 1941 české a slovenské vojáky v exilu, jejichž úkolem mělo být zvláštní nasazení na území protektorátu. Dotyční museli mít nezbytné osobní kvality, být vlastenečtí, stateční, inteligentní, výkonní a mlčenliví. V první vlně nasazení bylo vycvičeno 36 vojáků. Výsadkářské akce měly proběhnout na podzim 1941, kdy se plánovalo vysazení parašutistů v tříčlenných skupinkách anglickými letouny na území protektorátu.⁵⁴ SOE přidělila československým parašutistům výcviková střediska Garramour a Camush Derrah nacházející se ve Skotsku. Pod vedením britských instruktorů procházeli parašutisté základní, udržovací a speciální přípravou.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² VAŠEK, František, ŠTĚPÁNEK, Zdeněk, *První a druhé stanné právo na Moravě*, Brno 2001, s. 19.

⁵³ ČEJKA, s. 265.

⁵⁴ HAASIS, s. 71.

Byli cvičeni ve střelbě, zacházení s výbušninami a zápalnými látkami, v maskování, v praxi s radiostanicí, fotoaparátem a mapou, v navádění letadel, v boji muže proti muži apod.⁵⁵

4.2 Plánování atentátu v Anglii

Dne 3. září 1941 se sešli k poradě plukovník Moravec, major Strankmüller a zástupce SOE major Wilkinson. Důvodem této schůze bylo projednávání plánů o speciálních operacích do protektorátu, které měly začít dvěma lety v době mezi 30. zářím a 10. říjnem 1941. Plukovník Moravec během tohoto jednání sdělil, že československá armáda měla v plánu přenést sabotáže na sudetské území. Operace sabotážního charakteru tedy byla naplánována na první polovinu října 1941, nebyla však spojována s teroristickou akcí. Na schůzi byl zadán úkol, ale cíl útoku nebyl jednoznačně určen, v úvahu připadal zastupující říšský protektor Heydrich nebo jeho tajemník Frank.⁵⁶

Na poradu byli pozváni také parašutisté, kteří měli akci uskutečnit. Jednalo se o rotmistra Jozefa Gabčíka a rotného Karla Svobodu. Operace dostlala název ANTHROPOID. Do protektorátu měli být oba parašutisté přepraveni kolem 10. října a datum atentátu bylo ustanoveno na 28. října 1941.⁵⁷ Odlet výsadku ANTHROPOID velení naplánovalo na noc mezi 7. a 10. říjnem 1941. Tento spěch provázela na jedné straně poněkud zjednodušená představa o provedení atentátu a na straně druhé zprávy o krutých represáliích prováděných v protektorátu. To vedlo vedoucí představitele londýnské exilové vlády k přesvědčení, že atentát musí být proveden na zastupujícího říšského protektora Heydricha. Před odletem se měli oba výsadkáři zúčastnit výcvikového kurzu dvou denních seskoků z letounů Whitley a jednoho nočního seskoku z upoutaného balonu. Bohužel noční seskok z balonu se stal pro rotného Svobodu osudným, jelikož se při seskoku zranil

⁵⁵ ČEJKA, s. 267.

⁵⁶ ŠOLC, Jiří, *Operace Anthropoid. K nejasnostem kolem atentátu na Reinharda Heydricha*. In: *Historie a vojenství*, 41, 1992, č. 2, s. 23–24.

⁵⁷ KUBÁNEK, Petr, *Dal signál k atentátu na Heydricha*, Uherské Hradiště 1993, s. 17.

na hlavě a přes přetrvávající bolesti se již nemohl dalšího výcviku účastnit, a proto se jich účastnil Gabčík sám.⁵⁸

Posléze bylo rozhodnuto o nahrazení rotného Svobody rotmistrem Janem Kubišem. Na základě těchto událostí muselo dojít k odložení realizace operace ANTHROPOID. Oba parašutisté získali v důsledku odkladu operace dostatek času pro zdokonalovací výcvik a důkladnější naplánování celé operace. Ve dnech 14.–18. října 1941 pobývali Kubiš a Gabčík ve Skotsku kde absolvovali speciální kurz SOE zaměřený na střelbu, vrhání ručních granátů a bomb. Součástí kurzu byl i výcvik střelby se samopalem *Sten*, pistole *Colt* a lehkého kulometu *Bren*. Dne 20. října se oba parašutisté přesunuli do Station XVII v Brickendonbury Manor zaměřené na speciální diverzní výcvik, která se nacházela nedaleko Londýna a parašutisté se zde naučili zacházet s nejrůznějšími typy výbušných nástrah. Učili se také používat tlakové, mechanické, chemické i elektrické rozněcovače. Rovněž jim bylo ukázáno, jak zacházet se speciálními bombami s velmi citlivými zapalovači upravených z protitankových granátů. Tento typ bomby byl následně použit při atentátu na Heydricha. Od 8. listopadu 1941 probíhal další výcvik s motorovými vozidly, Morseovou abecedou, zkoušeli si orientaci v neznámém terénu či vytyčování plochy pro přijímání zásob ze vzduchu.⁵⁹

Dne 1. prosince 1941 podepsali Kubiš a Gabčík v Londýně tento závazek: „*Můj úkol tkví v zásadě v tom, že společně s jiným příslušníkem československé armády budu odeslán do vlasti, abych v čase, na místě a v situaci, která se podle našeho zjištění na místě a za daných okolností bude zdát nejvýhodnější, provedl nějakou sabotážní, nebo teroristickou akci, tak účinnou, aby měla patřičný ohlas jak doma, tak za hranicemi Československé republiky. Učiním podle svého nejlepšího vědomí a svědomí vše, abych tento úkol, k jehož provedení jsem se dobrovolně přihlásil, úspěšně splnil.*“⁶⁰ Oba tento závazek o půl roku později bezezbytku naplnili.⁶¹

⁵⁸BURIAN, s. 35.

⁵⁹ Tamtéž, s. 37–39.

⁶⁰ Tamtéž, s. 43.

⁶¹ Tamtéž.

Večer 28. prosince 1941 čekal na letišti RAF v Tangmere u Londýna čtyřmotorový bombardér typu Halifax ze 138. perutě RAF s českým pilotem v kokpitu. Bylo rozhodnuto vyslat do protektorátu naráz tři skupiny: ANTHROPOID, SILVER A a SILVER B. První měla provést atentát, další dvě dopravit vysílačky a kontaktovat domácí odboj. V předvečer odletu se Gabčík a Kubiš setkali s Benešem. Kolem desáté hodiny večer odstartoval letoun se sedmi parašutisty na palubě. Jednotlivé skupiny byly vysazeny na třech různých místech na území protektorátu. ANTHROPOID byl vysazen v Nehvizdech u Prahy, plánovaným cílem však bylo okolí Plzně,⁶² SILVER A v Senici na Poděbradsku a SILVER B v Přelouči na Pardubicku. Výsádkem vstoupila operace do nejriskantnější fáze, jelikož v sázce nyní byly nejen životy parašutistů ale i životy desítek odbojářů a jejich rodin, které parašutisty ukrývaly.⁶³

Domácí odboj se však neměl na přípravách vůbec podílet. Gabčíkovi a Kubišovi bylo doporučeno, aby v protektorátu nikoho z domácího odboje nekontaktovali a komunikovali pouze se skupinou SILVER A. Samotná realizace atentátu byla rovněž ponechána na parašutistech, sami se měli dopátrat potřebných informací o Heydrichovi, vyzorovat kudy pravidelně projíždí, vybrat vhodné místo, promyslet plán útoku a provést atentát co nejdříve. I ostatní skupiny československých parašutistů vysazené letecky v období 1941–1942 na území protektorátu obdržely od SOE pouze výstroj, technické vybavení, základní informace a od československé zahraniční rozvědky tzv. záchytné adresy, které byly ovšem bez záruky. Od parašutistů se tedy očekávala nejen odvaha a psychická odolnost, ale také vynalézavost a improvizční schopnosti. Velení exilové vlády přitom podcenilo nejen podmínky pro přesun a pobyt parašutistů v protektorátu, ale i únosnou míru náročnosti úkolů.⁶⁴

⁶² HAASIS, s. 86.

⁶³ EMMERT, s. 50–53.

⁶⁴ Tamtéž.

Kubiš a Gabčík byli vysazeni u obce Nehvizdy. Jejich letoun byl sice sledován německou protiletadlovou obranou, ale oběma se za pomoci místních obyvatel, členů Obce sokolské v odboji (OSVO) podařilo ukrýt padáky, a i s výbavou z místa uniknout.⁶⁵ První noc přečkali Kubiš a Gabčík u místního zahradníka Antonína Sedláčka. Ráno poté na místní faře zjistili, že došlo k navigační chybě a že namísto plánovaného Plzeňska seskočili nedaleko Prahy. Odjeli proto do původního místa Plzně, kde vyhledali kontaktní osoby. Záchytné adresy spolehlivých příslušníků domácího odboje představovaly důležitou součást „výbavy“ výsadců. V případě operace ANTHROPOID se adresy osvědčily a Kubiš a Gabčík na nich získali potřebnou pomoc, v případě Gabčíka i lékařské ošetření, jelikož se při seskoku zranil. Mezi první pomocníky patřili inspektor tajné státní policie Václav Král z Plzně a železniční penzista Václav Stehlík z Rokycan. Ze západních Čech se výsadců vydali přes Prahu opět do Nehvizd, kde vyzvedli ukrytou výbavu, kterou postupně uschovali v úkrytech v Praze a okolí. Za pomoci nehvizdského mlynáře Břetislava Baumanova navázali kontakt se sokolskou odbojovou skupinou JINDRA, která poskytla parašutistům ilegální byty v Praze a veškerou potřebnou pomoc. Tato se pro úspěch operace ukázala jako rozhodující.⁶⁶

4.3 Pražské přípravy

V dubnu 1942 se ke Kubišovi a Gabčíkovi připojil rotmistr Josef Valčík ze skupiny SILVER A, který s nimi spolupracoval již dříve jako spojka mezi uvedenými skupinami.⁶⁷ Během svého pobytu v Praze se Valčík již aktivně podílel na přípravách atentátu, jelikož ho Kubiš a Gabčík informovali o svém úkolu ještě když pracoval jako spojka. Tato nově vytvořená „trojice“ téměř každodenně jezdila na kolech směrem k záměčku v Panenských Břežanech, kde Heydrich bydlel. Zde pak pozorně prozkoumávali okolí a cesty vedoucí do Prahy, aby našli to nejpříhodnější místo nejen k provedení atentátu, ale rovněž i oblast vhodnou pro bezpečný útěk.⁶⁸

⁶⁵ DESCHNER, s. 260.

⁶⁶ BURIAN, s. 48.

⁶⁷ FÍDLER, Jiří, *Atentát 1942*, Brno 2002, s. 143.

⁶⁸ KUBÁNEK, s. 58.

Při těchto obhlídkách se několikrát stalo, že parašutisty míjelo osobní protektorovo auto doprovázené jeho SS strážemi.⁶⁹ Kubiš a Gabčík od svého seskoku v lednu 1942 až do května téhož roku měli celkem tři plány atentátu. Prvním plánem byl útok na salonní železniční vůz zastupujícího říšského protektora. Spolupracovníci parašutistů z řad železničářů měli zjistit přesný čas jeho odjezdu. Po opuštění Prahy by strojvedoucí zastavil vlak a do Heydrichova kupé by atentátníci vhodili bombu. Tento plán však nevyšel, jelikož strojvůdce a další železničář byli přeloženi jinam. Členové ANTHROPOIDU si přesto ještě nějakou dobu poté zahrávali s myšlenkou zaútočit na kupé během jízdy za pomoci pancéřové pěsti, nebo vystřelit na zastupující protektora z úkrytu za stromy nad buštěhradskou drahou poblíž Starého výstaviště v Praze, kde byl salonní vagon odstaven. Tento plán byl po důkladnějších úvahách opuštěn. Druhým plánem bylo přepadení Heydrichovy limuzíny v lesíku u Panenských Břežan. Útočníci chtěli pevným ocelovým lanem těsně před příjezdem aut přehradit silnici. Po nárazu vozu do této překážky by útočníci využili momentu překvapení. Podle svědectví sháněl Valčík ocelové lano při své předvelikonoční návštěvě Valaška. Nakonec ho obstaral na svém pracovišti Václav Khodl,⁷⁰ který byl však následně udán a propuštěn z práce. Kubiš a Gabčík použití lana u Panenských Břežan vyzkoušeli, nevyřešená však zůstávala otázka jejich úniku po atentátu. Od firmy Odkolek si sice zajistili auto, které mělo stát poblíž místa útoku, hrozilo však nebezpečí, že by nacisté okamžitě uzavřeli okolní cesty a obklíčili celou oblast. Proto byla vybrána třetí varianta plánu, útok by měl být proveden přímo v Praze v některé z ostrých zatáček v níž by muselo auto se zastupujícím protektorem zpomalit. Útěk atentátníků měl být kryt nastalým zmatkem a větší frekvencí dopravy a obyvatelstva.⁷¹

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ Václav Khodl – účastník národního odboje, povoláním montér ČKD a od ledna 1942 poskytovatel azylu Janu Kubišovi.

⁷¹ KUBÁNEK, s. 59.

Na celé trase připadaly v úvahu pouze dvě zatáčky. Po jejich důkladné obhlídce a zvážení ústupových cest se Gabčík s Kubišem rozhodli pro křižovátku Kirchmayerovy třídy a ulice V Holešovičkách v pražské čtvrti Libeň.⁷²

Když se vedoucí představitel Obce sokolské v odboji (OSVO) profesor Ladislav Vaněk dozvěděl o záměrech obou parašutistů, pokusil se atentátu zabránit. Dne 26. dubna 1942 se proto Vaněk setkal s Alfrédem Bartošem⁷³ a předal mu následující depeši: *„Z příprav, které konají Ota a Zdeněk [Kubiš a Gabčík], a dle místa, kde to zařizují, usuzujeme přes jejich trvalé mlčení, že chystají atentát na H. Tento atentát by asi ničím nepřispěl spojencům, a pro náš národ by měl nedozírné následky. Nejenže by ohrozil naše rukojmí a politické vězně, ale vyžádal by si i tisíce dalších životů, uvrhl by národ do neslýchaného útisku, zároveň by smetl poslední zbytky jakékoli organizace, a tím znemožnil, aby zde ještě něco užitečného bylo vykonáno pro spojence. Prosíme proto, abyste přes Silvera [Bartoše] dali příkaz, aby atentát nebyl podniknut.“*⁷⁴

První depeše byla odeslána 4. května a druhá 12. května 1942. Po válce Vaněk ve vzpomínkách uvedl, že s atentátem jeho skupina v podstatě souhlasila, ale termín atentátu byl podle něho předčasný. Ačkoliv exilová vláda nezaujala k depeším žádný postoj. V telegramu Beneše adresovanému národnímu odboji v polovině května 1942 je uvedeno následující: *„Očekával bych v nastávající ofenzivě, že Němci vypnou své poslední síly... Prorazí-li daleko, snad až na Kavkaz, bylo by to vážné a znamenalo by to značné prodloužení války. V tomto případě bych čekal ze strany Německa návrhy na nerozhodný mír. Byla by to krize těžká i mezi spojenci a zde by mnohými otrásla... Pro takovéto nebezpečné situace jsou však dnešní poměry v Protektorátě a na Slovensku, tj. spolupráce s Němci, Hácha jako prezident, protektorátní vláda, Moravec, Tiso, Tuka, velikým zatížením, ne-li velkým nebezpečím.*

⁷² Tamtéž.

⁷³ Alfréd Bartoš – velitel výsadkové skupiny SILVER A.

⁷⁴ BRANDES, s. 301.

*To si nesmíme zakrývat. V takové situaci by mohla u nás být žádoucí nebo nezbytná akce násilná, sabotáže, manifestace. Bylo by to mezinárodně pro osud národa pro případ nějakých takových jednání, buď ulehčením nebo dokonce záchranou, i kdyby to stálo veliké oběti.*⁷⁵

Dle Detlefa Brandese uvedený telegram skrývá relativně srozumitelné vysvětlení atentátu. Beneš se obával toho, že při eventuální německé nabídce na mír by protektorát zůstal ve svazku s německou říší, zvláště když kolaborace protektorátní vlády a vcelku jinak zvlášť nevýrazný odboj působily dojmem, že Čechům se vedlo dobře a byli spokojeni. Pro eventuální mírová jednání se měla posílit pozice exilové vlády vůči vládě protektorátní. Hlavním faktorem, který rozhodl o datu atentátu, byla údajně i zpráva, kterou obdržel Vaněk prostřednictvím Heydrichova českého personálu na Hradě. Zaměstnanci se zřejmě zmocnili denního plánu a dopisu, ze kterého vyplývalo, že Heydrich by měl 27. května odletět do Berlína a do protektorátu se již nevrátit, jelikož připravoval nový okupační statut pro Francii, a navíc počítal s tím, že bude pověřen funkcí šéfa civilní správy v okupované části Francie a dozorcem nad vichystickou Francií.⁷⁶

V úterý 26. května večer se v bytě profesora Josefa Ogouna,⁷⁷ u něhož od 19. května bydleli členové ANTHROPOIDU, konala poslední schůzka parašutistů, kteří se měli na atentátu podílet. Byly zde dojednány všechny podrobnosti. Protože útočníci předpokládali, že vzhledem ke své plánované cestě do Berlína poveze Heydrich důležité dokumenty, chtěli se zmocnit jeho aktovky. Dodnes není zcela jasné, kolik lidí se na atentátu na zastupujícího říšského protektora s Kubišem a Gabčíkem podílelo. Gabčík, který nechtěl, aby byly německou odvetou postiženy i jiné osobi před svědky prohlásil, že se jednalo o akci jich dvou a nikoho dalšího. Kubiš si zase při ošetření postěžoval že jim dal Valčík pozdě znamení.⁷⁸

⁷⁵ Tamtéž, s. 301–302.

⁷⁶ BRANDES, s. 302.

⁷⁷ Josef Ogoun – účastník českého odboje, který v květnu 1942 poskytl azyl Kubišovi a Gabčíkovi.

⁷⁸ KUBÁNEK, s. 60–61.

Jedna ze svědkyň události přecházející přes ulici V Holešovičkách tvrdila, že v zatáčce stáli tři muži a jeden z nich přeběhl na protější chodník. Další výpovědi se zmiňovali o Jaroslavu Smržovi, který měl údajně ráno odjet na místo atentátu na kole společně s Valčíkem přes Letňany a kolem střelnice v Kobylisích nebo Rele Fafkové, jejíž letní klobouk na hlavě měl signalizovat, že Heydricha doprovázejí strážé.⁷⁹

4.4 Osudný den 27. května 1942

Středa 27. května se od jiných běžných pracovních dnů zastupujícího říšského protektora lišila, protože měl po zastávce na Hradě odletět do Berlína. Bylo krátce po 10. hod. ranní kdy se Heydrich v Panenských Břežanech rozloučil s rodinou a následně s šoférem SS-Oberscharführerem Johannesem Kleinem odjel do Prahy. Klein toho dne nahradil Heydrichova osobního řidiče Williho Leitmaiera, který měl dovést protektorova zavazadla k letadlu do Kbelí. Navíc toho dne Heydrich cestoval bez obvyklého bezpečnostního doprovodu.⁸⁰

Pro Kubiše a Gabčíka začal tento den okolo 6. hod. ranní. Vzali si své aktovky s připravenými bombami a trojdílným samopalem. Tramvají se poté dopravili přes celou Prahu na Žižkov, kde si vyzvedli dvě vypůjčená jízdní kola a vyjeli na nich do libeňské zatáčky. Krátce před 9 hod. se postavili do zatáčky, kterou Heydrich obvykle projíždí v 9 hod. a 30 min. Gabčík si složil svůj trojdílný samopal, který však dostatečně neprohlédl a zůstaly mu v něm vzpříčené náboje. Samopal poté skryl pod svůj balonový plášť, který měl přehozený přes ruku, což bylo v tento horký den velmi nápadné. Asi 200 metrů od nich směrem do kopce v Kirchmayerovi ulici stál Valčík připravený dát pomocí kapesního zrcátka signál, až bude Heydrich přijíždět. Atentátníci čekali půldruhé hodiny, když v se v 10 hod. a 29 min. blýsklo Valčíkovo zrcátko.⁸¹

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ JUNEK, Václav, *Protektori*, Velké Přílepy 2015, s. 96.

⁸¹ HASSIS, s. 105–106.

Heydrichovo auto v zatáčce zpomalilo asi na čtyřicet kilometrů za hodinu. V protisměru se proti němu právě rozjížděla tramvaj, ze které před chvílí vysedli lidé a začali se rozcházet. V tu chvíli vkročil do jízdní dráhy projíždějícímu automobilu Jozef Gabčík, který zpod balonového pláště vytáhl samopal. Výstřely se však neozvaly. Existuje několik teorií, proč se tak stalo. První z nich hovoří o tom, že Gabčíkovi zbraň selhala. Druhá teorie se opírá o hypotézu, kterou vyslovil Jaroslav Čvančara, podle něhož: „... *dokumenty o selhání zbraně nic neříkají. V materiálech gestapa se píše jen to, že Gabčík učinil nezdařený pokus o atentát.*“ Podle Čvančary nestiskl Gabčík spoušť samopalu schválně, jelikož se za automobilem nacházela tramvaj s cestujícími.⁸²

Na rozdíl od překvapeného a vyděšeného řidiče, reagoval Heydrich okamžitě. Napřímil se, sáhl pro pistoli a zároveň dal rozkaz Kleinovi. V tu chvíli začal jednat druhý atentátník Kubiš, kterého automobil už minul. Kubiš proběhl za vozidlem, vytáhl z aktovky bombu, odjistil ji a hodil. Zazněl výbuch, jehož důsledkem byla vyražena okna tramvaje a okolních domů, ozvaly se také výkřiky sklem poraněných a vystrašených cestujících. Bomba dopadla před pravé zadní kolo Heydrichova vozu. Její střepiny prorazily karoserii, pronikly sedadlem a zasáhly zastupujícího protektora. Bylo deset hodin a jednatřicet minut.⁸³

Výbuch zasáhl také Kubiše, a to do levé části obličeje a oka. Když se z útoku vzpamatoval, začal si razit cestu shlukem cestujících za pomoci varovných výstřelů. Přeběhl ulici, nasedl na své kolo a odjel směrem do staré Libně. Za Gabčíkem se po výbuchu rozběhl řidič Klein, který ho pronásledoval do nedalekého řeznictví, kde Gabčík Kleina postřelil, a proto se mu podařilo uniknout. Co se týče Valčíka ten během chaosu naskočil na kolo a sjel z kopce dolů, aby se podíval, co se děje. Při jízdě se však nedopatřením střelil do stehna.⁸⁴

⁸² KUBÁNEK, s. 62.

⁸³ Tamtéž.

⁸⁴ HAASIS, s. 109–110.

Všem parašutistům se podařilo z místa činu uniknout a vrátit se do svých úkrytů v domech pražských odbojářů. Heydrich byl zraněný převezen do nedaleké nemocnice Na Bulovce, kde byl přijat a prvotně ošetřen českým lékařem Vladimírem Šnajdrem. Teprve později se ho ujali němečtí lékaři. Rentgenové snímky potvrdily, že Heydrich utrpěl zlomeninu žebra, protržení bránice a poranění sleziny. Jeho stav vyžadoval okamžitou operaci. Přestože Heydrich zprvu žádal, aby se počkalo na příjezd specialisty z Berlína, nakonec s operací souhlasil.⁸⁵

5 Následky atentátu a druhé stanné právo

Necelou hodinu po atentátu nechal Frank uzavřít všechny výpadové cesty z Prahy a rovněž došlo k přerušení železniční dopravy. Hitler nakázal Frankovi, aby až do Heydrichova uzdravení zastával jeho post a aby vypsali odměnu jeden milionů říšských marek za dopadení pachatelů. Nejdůraznější Hitlerovo nařízení zněla takto: *„Kdo pachatelům poskytne jakoukoliv pomoc nebo zná místo jejich pobytu a neoznámí ho policii, bude i s celou rodinou zastřelen.“*⁸⁶ Rovněž tvrdil: *„Jako odvetné opatření je nutno zajmout 10 000 podezřelých Čechů anebo takových lidí, kteří nemají politicky čistý rejstřík, anebo pokud jsou již ve vazbě, v koncentračních táborech je zastřelit.“*⁸⁷ S druhým Hitlerovým požadavkem Frank nesouhlasil a požádal o jeho projednání v Hitlerově hlavním stanu, s čímž Hitler souhlasil. Tento požadavek byl později zmírněn. Od 16 hod. a 30 min. byl oznámen výjimečný stav pro Prahu, který byl po 9 hod. večerní rozšířen na celé území protektorátu. Vyhlášen byl také zákaz nočního vycházení. Ještě téhož dne odpoledne přijel do Prahy šéf pořádkové policie Kurt Daluege, který dostal za úkol převzít úřad říšského protektora.⁸⁸

V noci na 28. května 1942 provedlo v Praze gestapo za pomoci pořádkové policie, Waffen SS, protektorátní policie a tří pluků Wehrmachtu rozsáhlé pátrání po útočnicích, které však skončilo naprostým neúspěchem.

⁸⁵ EMMERT, s. 69.

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ DESCHNER, s. 303.

V německých raportech se psalo, že razie měla v první řadě politický a demonstrativní charakter. Demonstrací německé, a hlavně Dalugeovy osobní moci se měl stát příchod Pořádkové policie ze sousedních žup. Ta překročila hranice protektorátu ráno 28. května. Za pomoci dalších sborů „pročesaly“ v době mezi 29. květnem a 20. červnem celý protektorát. Bylo přitom zatčeno 1148 osob, ale po útočnicích však nebylo ani stopy. Jelikož razie ani plakáty, které popisovaly pachatele a zobrazovaly předměty, jež atentátníci zanechali na místě, nevedly k žádnému oznámení, byla 28. května stanovena ohlašovací povinnost pro všechny osoby starší 15 let.⁸⁹

5.1 Smrt „Boha smrti“

Od půlnoci 3. června 1942 čekali v nemocnici Heydrichova žena Lina, Frank a Deluege, kteří dostali od profesora Gebhardta zprávu, že už není naděje na Heydrichovo uzdravení. Proto byl Heydrich probrán z morfiového opojení, aby se mohl rozloučit s manželkou. V ranních hodinách 4. června 1942 ohlásili lékaři Heydrichovu smrt. Zemřel v půl šesté ráno na otravu krve, přestože bylo o den dříve oznámeno, že se mu daří lépe a vysoká horečka již opadla. Ráno 7. června bylo Heydrichovo tělo uloženo v rakvi na hradčanském nádvoří před dřevěnou konstrukcí železného kříže, který měl po stranách pylony s planoucími ohni v mísách. Čestnou stráž u těla drželi vysocí příslušníci SS a wehrmachtu. Ještě téhož dne bylo Heydrichovo tělo odvezeno zvláštním vlakem do Berlína, kde se 9. června konal státní pohřeb.⁹⁰

5.2 Lidice

Večer 9. června bylo po telefonátech mezi Frankem a Horstem Böhmem⁹¹ rozhodnuto o provedení odvetné akce jako trest za smrt Heydricha, která byla vykonána v obci Lidice nedaleko Kladna. Byl dán rozkaz, že všichni muži budou zastřeleni, ženy převezeny koncentračního tábora a děti, pokud byly schopné poněmčení měly být předány rodinám příslušníků SS na převýchovu.

⁸⁹ DESCHNER, s. 303–304.

⁹⁰ Tamtéž, s. 286–288.

⁹¹ Horst Böhme – velitel bezpečnostní policie a bezpečnostní služby SD.

Děti neschopné poněmčení „měly být dány do jiné výchovy“.⁹² Které z dětí mají být poněmčeny, vycházelo z výsledků pseudovědeckého rasového průzkumu, jehož se o několik měsíců dříve účastnily i děti z Lidic.⁹³

Otázkou však zůstalo, proč byly vybrány právě Lidice. Frank po válce před lidovým soudem vypověděl, že gestapo poslalo do Berlína hlášení o tom, jak byly v Lidicích zjištěny stopy po atentátnících, a že tam byla dokonce nalezena skrytá vysílačka. Tomuto tvrzení odporuje výpověď šéfa pobočky státní policie v Kladně Weismanna, který před pražským lidovým soudem vypověděl, že v Lidicích nebylo nalezeno nic, co by obec spojovalo s atentátníky.⁹⁴

V noci z 9. na 10. června byly Lidice obklíčeny, všichni muži ve věku od 15 do 54 let byli soustředěni ve stodole a sklepě Horákova statku a ženy s dětmi v budově školy, odkud byly později převezeny do Kladna. V časných ranních hodinách začalo popravování lidických mužů, které pokračovalo až do odpoledne. Poprava se týkala celkem 173 mužů. Zatímco v Horákově statku pokračovalo vraždění lidických mužů, požár, který nacisté založili, postupně pohltily celou obec. Později nacisté srovnali celou obec se zemí. Lidické ženy byly 13. června odeslány z Kladna do koncentračního tábora Ravensbrück, odkud se ani jedna zpět nevrátila. Ze 104 lidických dětí se jich zpět do Lidic z koncentračního tábora v Lodži vrátilo pouze 17.⁹⁵

5.3 Dopadení atentátníků

V době krutých represí rozpoutaných nacisty bezprostředně po činu, našli atentátníci útočiště v kostele sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici v Praze. Pod tlakem razií se v kostele postupně shromáždilo všech sedm parašutistů pobývajících v Praze: Jozef Gabčík, Jan Kubiš, Jan Hrubý, Adolf Opálka, Jaroslav Švarc a Josef Valčík. Kombinace hrůzy z vyvražďování celých rodin, vyhlazení Lidic působily negativním způsobem na mysl parašutistů.

⁹² KYNCL, Vojtěch, *Lidice. Zrození symbolu*, Praha 2015, s. 143–144.

⁹³ BURIAN, s. 70.

⁹⁴ DESCHNER, s. 313–314.

⁹⁵ BURIAN, s. 72.

Karel Čurda ze skupiny OUT DISTANCE, který bezprostředně po atentátu odjel z Prahy a ukrýval se u své matky v Nové Hlíně u Třeboně, nakonec podlehl a zradil své kolegy.⁹⁶ Nejprve napsal udavačský dopis, ve kterém uvedl jako viníky atentátu Gabčíka a Kubiše. Když se nedostavila očekávaná reakce, vydal se Čurda do Prahy, kde se nahlásil gestapu a při svém výslechu udal nejen všechny své kolegy ale i ostatní spolupracovníky parašutistů, které znal, a to nejen v Praze ale i v Pardubicích, Lázních Bělohrad a Plzni. Díky použití nejbrutálnějších vyšetřovacích technik se gestapu 17. června podařilo zjistit úkryt parašutistů. Dne 18. června vydal velitel zbraní SS v Čechách a na Moravě Karl von Treuenfeld rozkaz k obklíčení čtvrti kolem kostela sv. Cyrila a Metoděje.⁹⁷ Tři parašutisté byli po dlouhém odporu zabiti v lodi kostela, kde konali hlídku, zbylí čtyři muži ukrytí v katakombách pod kostelem, se bránili tak zoufale že je nasazená jednotka přemohla až poté, když zaplnili katakomby vodou. Zbylí parašutisté raději zvolili smrt kulkou do hlavy.⁹⁸

Zradou parašutisty Čurdy bylo pátrání gestapa nasměřováno rovněž na Pardubicko, kde působil výsadek SILVER A. V důsledku Čurdovi zrady přišel o život nejen jeho velitel kapitán Bartoš, který se zastřelil 21. června 1942 v Pardubicích, ale došlo i ke spáchání dalšího zločinu, tentokrát v obci Ležáky na Chrudimsku, kde byla od ledna 1942 umístěna radiostanice Libuše.⁹⁹

5.4 Ležáky

Osadu Ležáky postihl stejný osud jako Lidice, i zde zemřeli nevinní lidé, kteří až na výjimky neměli s odbojovou činností nic společného. O umístění vysílačky Libuše v místním mlýně věděli pouze manželé Švandovi, bratr paní Švandové a dalších 5 lidí. Dne 24. června 1942 byla celá vesnice obklíčena, její obyvatelé deportováni do Pardubic a domy stejně jako v Lidicích strženy.

⁹⁶ Tamtéž, s. 76.

⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁸ DESCHNER, s. 316.

⁹⁹ BURIAN, s. 82.

Ještě téhož dne bylo na Zámečku v Pardubicích popraveno 45 dospělých obyvatel Ležáků, 18 žen, 15 mužů a další 2 muži bydlící ve Švandově mlýně. Ze 13 dětí přežily koncentrační tábor pouze dvě, které byly dány k poněmčení, ostatní děti skončily stejně jako ty lidické v koncentračním táboru v Lodži.¹⁰⁰

5.5 Popravy

Součástí msty za Heydrichovu smrt nebylo jen vyvraždění Lidic a Ležáků, ale i popravy stovky českých vlastenců. Pražský stanný soud odsoudil od 28. května do 24. června 1942 k trestu smrti 448 osob, z toho 381 mužů a 67 žen. Ve stejné době zasedající stanný soud v Brně odsoudil k trestu smrti dalších 247 osob. Za dobu činnosti stanných soudů bylo na území protektorátu popraveno 1585 vlastenců. Perzekuční opatření byla použita k cílevědomé likvidaci české inteligence. Její příslušníci totiž tvořili přes 21 % popravených.¹⁰¹

¹⁰⁰ KUBÁNEK, s. 82.

¹⁰¹ BURIAN, s. 90.

6 Závěr

V předložené bakalářské práci jsem se pokusila přiblížit osobu Reinharda Heydricha (jeho původ, kariéru a dosazení na pozici zastupujícího říšského protektora pro Čechy a Moravu). Následně jsem přiblížila Heydrichovo působení jako protektora a jeho politiku „cukru a biče“, kterou nastolil po svém jmenování. Součástí této politiky byla řada reforem a nařízení, podle nichž se v protektorátu změnila velká část politické a hospodářské sféry. Jednalo se například o reformu národnostní, kdy bylo rozhodnuto o osudu českého národa v rámci procesu poněmčování. Další reforma se týkala administrativy ve státní správě. Byly zavedeny zkoušky z němčiny, kterými musel projít každý úředník. Zavedla se také separace českých a německých úřadů. Poslední reforma, kterou v práci připomínám je reforma podniků. Dělníkům byly zvýšeny potravinové přiděly, sociální pojištění a v podnicích došlo ke zřízení stravovacích zařízení. Po příjezdu do Prahy začal Heydrich uskutečňovat své plány ohledně Židů. Jeho „konečné řešení židovské otázky“ mělo být realizováno vytvořením ghetta v Terezíně kam by byli všichni protektorátní Židé shromážděni, než pro ně přijely vlaky z koncentračních táborů v Polsku a Pobaltí. Rovněž se svými protivníky se Heydrich dokázal vypořádat velmi rychle, jak dokazuje proces s generálem Aloisem Eliášem, který byl obviněn se spolupráce s odbojem. Hlavním cílem bakalářské práce bylo plánování a samotné provedení atentátu na zastupujícího říšského protektora. Parašutisté měli promyšlené celkem tři varianty způsobu uskutečnění atentátu, ale ve své práci se věnuji zejména třetímu zvolenému postupu, podle něhož byl atentát uskutečněn dne 27. května 1942 na křižovatce Kirchmayerovy třídy a ulice V Holešovičkách. Poté jsem také přiblížila dvě hypotézy Gabčíkovi nepovedené střelby.

Zda se jednalo o vzpříčení nábojů v samopalu, nebo nestřílel z důvodu špatné polohy, ze které by střelbou mohl zasáhnout cestující v projíždějící tramvaji. Ať byl průběh atentátu jakýkoliv, úkol se podařilo splnit. Již den po útoku bylo do protektorátu povoláno gestapo a pořádková policie z okolních žup. Úkol měli jediný, najít a potrestat útočníky i ty co jim po atentátu pomohli. Heydrich byl převezen do nejbližší nemocnice, ve které zemřel na otravu krve dne 4. června 1942. Následky Heydrichovy smrti postihly téměř okamžitě celý protektorát. Bylo vyhlášeno druhé stanné právo a noční zákaz vyházení. Na závěr jsem se zaměřila na „trestné tažení“ nacistů po atentátu na Heydricha. Jednou z velkých odvetných akcí za smrt říšského protektora bylo vyhlazení obce Lidice, která byla srovnána se zemí a její obyvatelé buď popraveni, převezeni do koncentračních táborů nebo poněmčeni. Jaký byl důvod tohoto masakru se dodnes nepodařilo věrohodně dokázat. Vyhlazení Lidic a hrozba trestů smrti pro pomahače atentátníků, vedlo nakonec jednoho z nich, konkrétně Karla Čurdu k tomu, aby se nahlásil gestapu a prozradil tím nejen to, že za atentátem stáli Gabčík a Kubiš, ale i všechny spolupracovníky z Prahy, Pardubic nebo Plzně. Gestapo brzy získalo informace o místě úkrytu všech pražský parašutistů. Dne 18. června 1942 byly vyslána zásahová jednotka gestapa s cílem obklíčit kostel sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici, kde se parašutisté ukrývali. Někteří z nich byli zabiti v lodi kostela, zbylí muži raději spáchali sebevraždu. Další odvetná akce, kterou jsem se ve své práci připomněla bylo vyhlazení obce Ležáky. Poté, co Čurda vypověděl gestapu informace ohledně skupiny SILVER A, která měla radiostanici v Ležácích, byl osud této obce „zpečetěn“. O vysílače vědělo pouze šest lidí a ostatní neměli s odbojem nic společného, přesto Ležáky stihl stejný osud jako Lidice, masové popravy a vypálení obce. Poslední akcí nacistů vůči obyvatelům protektorátu, kterou jsem ve své práci zmínila, byly popravy vykonané z rozkazu stanných soudů.

7 Seznam literatury

Knihy

AMORT, Čestmír, *Heydrichiáda*, Praha 1965.

ANDREJS, Jaroslav, *Smrt boha smrti*, Brno 2008.

BRANDES, Detlef, *Češi pod německým protektorátem. Okupační politika, kolaborace a odboj 1939–1945*, Praha 1999.

BURIAN, Michal, *Atentát: operace Anthropoid*, Praha 2007.

ČEJKA, Eduard, *Československý odboj na Západě (1939-1945)*, Praha 1997.

ČVANČARA, Jaroslav, *Heydrich*, České Budějovice 2011.

FÍDLER, Jiří, *Atentát 1942*, Brno 2002.

DESCHNER, Günther, *Reinhard Heydrich. Architekt totální moci*, Praha 2002.

ELIÁŠOVÁ, Jaroslava, PASÁK, Tomáš, *Heydrich do Prahy – Eliáš do vězení*, Český Těšín 2002.

EMMERT, František, *Atentát na Heydricha*, Brno 2008.

JUNEK, Václav, *Protektori*, Velké Přílepy 2015.

KUBÁNEK, Petr, *Dal signál k atentátu na Heydricha*, Uherské Hradiště 1993.

KYNCL, Vojtěch, *Lidice. Zrození symbolu*, Praha 2015.

HAASIS, Hellmut, *Smrt v Praze*, Praha 2015.

HEYDRICH, Lina, *Můj život s Reinhardem*, Praha 2012.

HONZÍK, Miroslav, *Za Heydrichem otazník*, Praha 1989.

HUSSON, Edouard, *Heydrich. Konečné řešení židovské otázky*, Ostrava 2009.

KÁRNÁ, Margita, KÁRNÝ, Miroslav, MILOTOVÁ, Jaroslava a kol., *Protektorátní politika Reinharda Heydricha*, Praha 1991.

KÁRNÝ, Miroslav, „Konečné řešení.“ *Genocida českých Židů v německé protektorátní politice*, Praha 1991.

MARŠÁLEK, Pavel, *Protektorát Čechy a Morava*, Praha 2002.

VAŠEK, František, ŠTĚPÁNEK, Zdeněk, *První a druhé stanné právo na Moravě*, Brno 2001.

WHITING, Charles, *Heydrich – Sluha smrti*, Brno 2002.

Studie v časopise

MILOTOVÁ, Jaroslava, *Personální aspekty tzv. Heydrichovy správní reformy*. In: *Paginae historiae*, 1993, č. 1, s. 199–201.

ŠOLC, Jiří, *Operace Anthropoid. K nejasnostem kolem atentátu na Reinharda Heydricha*. In: *Historie a vojenství*, 41, 1992, č. 2, s. 23–24.

Vydané prameny

ČELOVSKÝ, Boris (ed.), *So oder so. Řešení české otázky podle německých dokumentů 1933–1945*, Ostrava 1995.

8 Resumé

In this thesis I tried achieve several goals. Firstly I wanted to introduce personality of Reinhard Heydrich, his origin, career and him being placed in the position of Deputy Protector of Bohemia and Moravia, when he replaced the former Protector Constantin von Neurath.

In next part of my thesis I mentioned the reforms, which have been put into effect after Heydrich's arrival in Prague on 28 October 1941. These reforms affected the political and economic spheres in the Protectorate Bohemia and Moravia. I also mentioned the trial with general Alois Elias, who was accused of cooperating with the national resistance and Heydrich's approach to the Jews and the creation of a ghetto in Terezin.

The main aim of the bachelor thesis was the planning and the actual assassination of the Deputy Protector Reinhard Heydrich. The paratroopers had a total of three variants of the assassination method, but in my work I am particularly interested in the third chosen procedure, according to which the assassination was carried out on 27 May 1942. The assasination was successful. Reinhard Heydrich died in hospital several days later. The cause of death was blood poisoning.

Finally I focused on reprisals which launched the Nazis in the Protectorate after Heydrich's death. It was not only the extermination of villages Lidice and Ležáky, but executions of many patriots, who were sentenced to death by martial courts. Last thing I mentioned was the capture and death of the assassins in the church of St. Cyril and Metodej in Ressl Street in Prague.